

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

ENGİN ÇEBER'İN METRİS CEZA İNFAZ KURUMUNDA GÖRDÜĞÜ ŞİDDET
NEDENİYLE ÖLDÜĞÜ İDDİALARINI ARAŞTIRMA VE BAKIRKÖY KADIN
KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU İNCELEME RAPORU

1. OLAY

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 16 Ekim 2008 tarihli 18. toplantısında aldığı kararla, Her Türlü Şiddet, Kötü Muamele Ve İşkence İle Ceza ve Tutukevleri İle İlgili Sorunların İncelenmesi Amacıyla Kurulan Alt Komisyon üyeleri Çorum Mv. Murat Yıldırım, Denizli Mv. Mithat Ekici, Kahramanmaraş Mv. Fatih Arıkan, Kars Mv. Gürcan Dağdaş ile Sivas Mv. Malik Ecdar Özdemir'in İstanbul ilinde ceza ve tutukevlerinde incelemelerde bulunmasına karar vermiştir.

Alt Komisyon, öncelikle Engin Çeber adlı tutuklunun Metris Cezaevinde aşırı şekilde dövülmesi sonucu öldüğü iddialarını araştırmak ve ardından Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda incelemelerde bulunmak üzere 22-23 Ekim 2008 tarihlerinde İstanbul iline gitmiştir.

2. AMAÇ

Alt Komisyon, cezaevinde uğradığı şiddet nedeniyle öldüğü iddia edilen Engin Çeber'in ölümü hakkında İstanbul ilinin üst düzey yöneticileri ve olayın tanıkları ile görüşmek, bu tür olayların bir daha yaşanmaması için yetkilileri uyarmak ve Komisyonun bu tür olayların takipçisi olduğuna dikkatleri çekmek amacıyla Metris Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda ve cezaevlerinin genel denetimi amacıyla da Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda incelemelerde bulunmuştur.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

**3. ENGİN ÇEBER'İN ÖLÜMÜ HAKKINDAKİ İDDİALAR İLE İLGİLİ
OLARAK YAPILAN GÖRÜŞMELER VE İNCELEMELER**

Alt Komisyon, ilk olarak 22 Ekim 2008 tarihinde İstanbul İl Emniyet Müdürü Celalettin CERRAH ile İstanbul Valisi Muammer GÜLER'den konu ile ilgili bilgi almış; ayrıca İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Aykut Cengiz ENGİN'e ziyarette bulunmuştur.

Alt Komisyon 23 Ekim 2008 tarihinde, ilk önce soruşturmanın yürütüldüğü Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığına ziyarette bulunarak, Cumhuriyet Başsavcısı ve soruşturmayı yürüten Cumhuriyet Savcısı ile görüşmüş ve konu ile ilgili bilgi almıştır. Ardından Alt Komisyon, cezaevinde incelemeler yapmak üzere Metris'e gitmiştir. Metris Cezaevinde soruşturmayı yürüten savcı, başsavcı vekili ve cezaevi müdürü ile görüşme yapılmıştır. Akabinde Engin Çeber'in babası ve avukatı ile yüz yüze görüşmede bulunulmuştur. Ayrıca, Engin Çeber'e ilişkin cezaevindeki bazı görüntü kayıtları incelenmiştir.

Alt Komisyon bu görüşmelerin ardından, cezaevinde Engin Çeber'in tutuklu bulunduğu koğuştta, Çeber'le beraber kalan ve dayak olayına tanıklık eden tutuklu ve hükümlülerle görüşmüştür. Olaya tanıklık eden her bir tutuklu ve hükümlü teker teker dinlenmiştir. Bu görüşmelerin ardından Alt Komisyon Metris Kapalı Ceza İnfaz Kurumundaki incelemelerini sona erdirmiştir.

Alt Komisyon yine 23 Ekim 2008 tarihinde, İstanbul Bakırköy Kadın Kapalı Cezaevi'nde incelemede bulunmuştur. Cezaevi yetkilileriyle ve hükümlülerle görüşülmüş; cezaevinde bulunan iş, tekstil, bilgisayar atölyeleri, derslikler ve koğuşlar gezilmiştir. Burada yapılan incelemelerin ardından, Alt Komisyon İstanbul'daki incelemelerini sonlandırmıştır.

3.1. İstanbul İl Emniyet Müdürü ile Yapılan Görüşme

Alt Komisyon 22 Ekim 2008 tarihinde, Engin Çeber'in ölümü hakkında yapılan incelemede emniyet güçlerinin sorumluluğunu öğrenmek amacıyla İstanbul İl Emniyet Müdürü Celalettin Cerrah ile görüşme yapmıştır.

Yapılan görüşmede Celalettin Cerrah, Çeber'in, üyesi olduğu bir örgütün dergisini satmak üzere toplandıkları yerde polis tarafından uyarıldıklarını, bu arada sabıka kaydı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

kontrolünde Engin Çeber'in aranmakta olduğunun tespit edildiğini, bunun üzerine gözaltına alınmak istendiğini ancak polise karşı direniş gösterdiklerini, polisi hakaret ve küfür ederek darp etmeleri üzerine zorla gözaltına alındıklarını; mahkemeye çıkmadan önce Çeber hakkında hem gözaltı öncesi hem de sonrasında olmak üzere toplam dört adet hastane raporunun bulunduğunu, mahkemenin tutuklama yapmasından 10 gün sonra Çeber'in beyin ölümünün gerçekleştiğini, oysaki polis tarafından herhangi bir darbe yapılmış olsa bunun (başa alınmış darbe nedeniyle) 48 saat içinde gerçekleşmiş olması gerektiğini, nitekim hastanelerden alınan raporlarda polisin gözetimi altındaki Çeber hakkında olumsuz bir rapor verilmemiş olduğunu, ayrıca Çeber polisler tarafından cezaevine teslim edilirken durumunun iyi olduğunu ki cezaevi yönetimi tarafından teslim alındığını, aksi halde cezaevi yönetiminin Çeber'i derhal hastaneye kaldırmış olacağını ifade etmiştir.

Celalettin Cerrah'a göre, polis kusurlu olmadığı halde suçlu olarak gösterilmeye çalışılmaktadır. Burada asıl amaç polisi sindirmek, sokaklardan çekilmesini sağlamak, böylece yasadışı örgütlerin şehirlerde rahatça eylem yapabilmesini sağlamaktır. Bağcılar'da polisin işkence yaptığı iddiasında da bunun açık olarak görüldüğünü, nitekim Bağcılar'da hırsızlık yapma teşebbüsünde bulunan bir şahsın polis tarafından kovalanırken kaçmak için akşam karanlığında beş metrelik iki apartman boşluğuna atlayarak bayıldığını, kişinin hemen hastaneye kaldırıldığını ancak hastanede herhangi olumsuz bir durumun gözlenmemesi üzerine kişinin karakola getirildiğini, adli rapor için tekrar hastaneye getirildiğini bu defa kişinin tedaviyi reddettiğini, karakola eşin çağrıldığını ve polislerin kendisine bir şey yapmadığını eşinin yanında söylediğini, evine gittikten iki gün sonra ise fenalaşarak hastaneye kaldırıldığını ve bir süre sonra vefat ettiğini; ne var ki daha sonra eşi tarafından yapılan açıklamada kocasının kendisine teslim edildiğinde canlı olmadığını ifade ederek olayı tamamen saptırdığını ifade etmiştir.

Celalettin Cerrah, basının polis üzerindeki baskısının ve yaptığı kimi yanlış haberlerin polisin suçu önleme gücünü kırdığını, polisin maruz kaldığı muamelelerin görmezden gelindiğini, polisin kesinlikle işkencenin yanında olmadığını, yasaların getirdiği ağır cezalar nedeniyle de zaten hiçbir polisin kendisini ve ailesini zor durumda bırakacak eylemlere girişmeyeceğini, emniyet güçlerinin tamamının suçlu gibi gösterilmemesi gerektiğini ifade etmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

3.2. İstanbul Valisi ile Görüşme

Alt Komisyon, yine Engin Çeber'in ölüm olayı ve genel olarak İstanbul'daki kamu görevlilerinin kötü muamele ve işkence konusundaki tutumları hakkında İstanbul Valisi Muammer Güler ile görüşmede bulunmuştur.

Muammer Güler, insan hakları konusunda yapılan ilerlemelere değinmiş, işkenceye sıfır tolerans uyguladıklarını ifade etmiştir. Vali Muammer Güler'e göre, sistemli bir işkenceden söz etmek olanaklı değildir.

Olayın kanunsuz yapılan toplantı ile başladığını ve polise mukavemet edildiğini, Engin Çeber'in zor kullanılarak gözaltına alındığını, grupların kendilerini gözaltına aldırılmak için direnme, darp etme gibi klasik eylemlerde bulduklarını, sonuçta hem grupta hem de poliste darbelerin meydana geldiğini ancak gözaltına alınanlar ile ilgili hastane raporlarının olumsuz olmadığını, ön müfettiş raporlarında emniyet kaynaklı bir bulgunun olmadığını, polisin Türk Ceza Kanunu'na uygun hareket ettiğini, hukuka aykırı muamele yapılmadığını, varsa yapılan kötü muamele bunun üzerine mutlaka gidileceğini ifade etmiştir.

Muammer Güler'e göre Bağcılar ve Beyoğlu'nda meydana gelen olaylarda emniyet güçlerinin üzerine gitmek, polisi kötü muameleyle sevk etmek için kasıtlı bir hareket vardır. Suç örgütleri sokaklarda istediği gibi davranmadığı için polisi işkenceci gibi gösterip polise işini yaptırmamaya çalışarak sokaklarda dilediklerini yapmaya çalışmaktadırlar.

Bir soru üzerine Muammer Güler, kademeli ve orantılı bir güç kullanıldığının müfettişlerin raporlarında belgeleri ile mevcut olduğunu, eğer polis tarafından bir eylem yapılmış olsa ölüm olayının iki gün içinde gerçekleşmiş olmasının gerektiğini ancak ölümün olaydan 10 gün sonra gerçekleştiğini, bu gerçeğin de polisten kaynaklı bir işkencenin olmadığını gösterdiğini ifade etmiştir.

3.3. Bakırköy Başsavcısı ile Yapılan Görüşme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

Alt Komisyon 23 Ekim 2008 tarihinde, Engin Çeber'in cezaevinde aşırı şiddete maruz kalması sonucu öldüğü iddiası hakkında bilgi almak için Bakırköy Cumhuriyet Başsavcısı ile görüşmüştür. Görüşmeye daha sonra, konu ile ilgili soruşturmayı yöneten Cumhuriyet Savcısı da katılmıştır.

Cumhuriyet Başsavcısı, cezaevi yönetimi kendisine hasta halde gelen Engin Çeber'i derhal hastaneye sevk etmesi gerektiğini bu nedenle cezaevi müdürünün ve ayrıca Engin Çeber'i döven gardiyanların açığa alındıklarını ifade etmiştir. Engin Çeber'in gözaltında tutulduğu yer olduğu için polisler hakkında tahkikatın Sarıyer Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başlatıldığını, ancak dosyanın buradaki dosya ile birleştirildiğini ve şuan da konunun tüm aşamalarının kendi Başsavcılıkları tarafından yürütüldüğünü ifade etmiştir.

Başsavcı, tüm tahkikat bitmiş olup, adli tıp kurumunun raporunun beklendiğini, adli tıpta yapılan otopsilerin tümünün kameraya alınmış olduğunu, bunun yanında Çeber'in ailesinin dışarıdan bir adli tıp uzmanı getirterek otopsi işlemlerine müşahit olarak katılmasını talep ettiklerini, Çeber'in cezaevinde dövülmesine şahitlik eden tutuklu ve mahkûmların tüm bildiklerini anlatmaları için kendilerine her türlü güvencenin verildiğini ifade etmiştir.

Yine Başsavcı, ölümün travma sonucu gerçekleştiğini, Çeber cezaevine girerken başında 4x5 ebadında bir şişliğin bulunduğunu ve bu şişliğin cezaevinde meydana gelmemiş olduğunu, Çeber'in cezaevine girerken alınan görüntülerde bu şişliğin görülebildiğini, aynı görüntülerde cezaevine girdiğinde Çeber'in sürekli başını tuttuğunun ve oturmak istediğinin görülebildiğini, Çeber ailesinin talebiyle otopsiye katılan müşahit doktora göre de Çeber'in ölümünün başındaki bu şişlikten kaynaklandığını belirtmiştir.

3.4. Metris Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Yapılan Görüşmeler ve İnceleme

Alt Komisyon, Bakırköy Cumhuriyet Başsavcısı ile yaptığı görüşmenin ardından, Engin Çeber'in tutuklu bulunduğu sırada dövülerek ölümüne sebep olduğu iddiasını araştırmak üzere Metris Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda incelemelerde bulunmuştur. Burada öncelikle cumhuriyet savcısı ve cezaevi müdürü ile görüşülmüş, ardından Engin Çeber'in babası ve avukatı ile olaya tanıklık eden tutuklu ve mahkûmlarla görüşülmüştür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

Cumhuriyet Savcısı Cevdet Doğan, Çeber'in cezaevinde dövülme olayının 7 Ekim 2008 günü gerçekleştiğini, adli ve idari tahkikatın hemen başlatıldığını, 8 Ekim'de delillerin yüzde 85'inin toplandığını, delilden şüpheliye gidilmekte olduğunu ve kimseye şüpheli sıfatı yapılandırılmadığını ifade etmiştir. Savcının belirttiğine göre, adli tıp çok detaylı bir inceleme yapmaktadır ve Çeber'in öncelikle yaşı, ardından ölümüne sebebiyet veren yaraların kaçar günlük oldukları tespit edilerek emniyet görevlilerinin gözetimi altında iken mi yoksa cezaevinde mi meydana geldikleri belirlenecektir.

Cumhuriyet Savcısı, Çeber'le birlikte tutuklanmış olan dört kişiyle ve bu kişilerle temasta bulunan memurlarla görüşüldüğünü, yapılan her işlem sonunda Çeber'in ailesine haber verilerek itirazlarının olup olmadığını sorulduğunu, Çeber'in koğuşunda bulunanlar dahil tüm tanıkların dinlendiğini, tanıklara gardiyanların fotoğrafları gösterilerek teşhis yaptırıldığını, olayın kimin sorumluluğunda gerçekleştiğini aydınlatacak olan adli tıp raporunun beklendiğini belirtmiştir.

3.5. Engin Çeber'in Babası ve Avukatı ile Yapılan Görüşme

Cumhuriyet Savcısı ile yapılan görüşmenin ardından, Engin Çeber'in babası Ali Çeber ve avukatı Taylan Tanay ile cezaevinde özel olarak görüşülmüştür.

Çeber'in babası Ali Çeber, Engin Çeber'in 26 Eylül'de evden çıktığını ve bayram arifesinde eve döneceğini söylediğini, 9 Ekim'de kendisinin aranarak oğlunun hastanede olduğunu söylendiğini, ondan önce nerede olduğunu bilmediğini ifade etmiştir. Daha sonra ise, oğlu hakkında cezaevine girerken haberi olduğunu ifade etmiştir. Ali Çeber, oğlunun cezaevinde devletin güvencesinde olduğunu düşündüğünü de sözlerine eklemiştir.

Engin Çeber'in avukatı Taylan Tanay, Çeber ve 10-15 arkadaşının Sarıyer Derbent'te Ferhat Gerçek'in polis tarafından vurulması olayı için toplandıklarını, bunun kamu güvenliğini bozan herhangi bir toplanma olmadığını, grubun Yürüyüş isimli dergiyi ellerinde tutup yürürken polis tarafından etraflarının çevrildiğini, polisin üç kişiyi aradıkları için almak istediğini, bu üç kişinin arasında Engin Çeber'in de bulunduğunu, polisin zorla gözaltına almak amacıyla yere yatırıp dövdüğünü, beş kişinin İstinye Karakolu'na götürüldüğünü, bir kişinin gözaltına alınırken fenalaşması üzerine bırakıldığını, gözaltına

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

alınanların iki avukat tarafından takip edildiğini, avukatların müvekkillerinin çok kötü dövüldüklerini tespit ettiklerini, Engin Çeber ve arkadaşlarının kötü muamele ve hakarete uğradıklarını, Engin Çeber'in karakola giriş ve çıkışında muayene sonrasında verilen hastane raporlarına itiraz ederek yeniden bir hastanede muayene olmasını sağladıklarını, Engin Çeber'in hem İstinye Devlet Hastanesi hem de Şişli Etfal Hastanesinde muayene edildiğini, Çeber hakkında verilen raporların çok fazla tespitle dolu olduğunu, Çeber'in polise mukavemetten dolayı Sarıyer Mahkemesince tutuklandığını, başsavcılık tarafından işkence iddiasının araştırılmayıp sadece polise mukavemet iddiasına ilişkin soruşturma başlatıldığını, hâlbuki başsavcılığın işkence iddiasını da hemen soruşturmasının gerektiğini ifade etmiştir.

Avukat Tanay, Engin Çeber'in 28 Eylül'de karakola girdikten sonra 29 Eylül saat 09.00'da cezaevine giriş yaptığını, öncelikle arama yapılan jandarma noktasında aramanın çok uzun sürdüğünü, kameralardan jandarma erlerinden birinin arama odasına elinde uzunca bir sopayla girdiğini ve jandarmada aramasının bir buçuk saat sürdüğüne dair görüntülerin olduğunu, koğuştaki sayım sırasında herkesin ayakta ip gibi dizilerek beklediklerini ancak Çeber'in kendisinin siyasi tutuklu olduğunu ifade ederek ayağa kalkmak istemediğini, bunun üzerine bir şahidin ifadesine göre Çeber'in üzerine su dökülüp dövüldüğünü, genelde sayımların 2 gardiyan tarafından 6 ilâ 10 saniye sürerken bu sayımda koğuşa 15 gardiyan girerek 15-20 dakika içeride kaldıklarını, ayrıca kameralardan bir gardiyanın içeriye sopayla girdiğinin görüldüğünü, gardiyanın savcıya verdiği beyanatta koğuştaki atmış olan bir sigortayı kaldırmak için sopa getirdiğini söylediğini ancak sigortaların koğuşlarda olmadığını bildiğini, Çeber'in ayrıca koğuştaki açma demiri ile dövüldüğünü, koğuştaki kalanların ilk sorguda açık ifadeler vermediklerini, Adalet Bakanı'nın özür dilemesinden sonra tanıkların beyanlarını değiştirerek her şeyi anlattıklarını, bir başgardiyanın da 22 Ekim'de tanık olduğu dayak olayını bir başka avukata anlattığını, adli soruşturmada eksikliklerin olduğunu, aradan hayli zaman geçmiş olduğunu, 9 Ekim'de dinlenen kişilerin hala şüpheli olarak beyanlarının alınmadığını ifade etmiştir.

Avukat Tanay, Çeber ile 6 Ekim'de yaptığı görüşmede karakolda dayak yediğini anlattığını, cezaevinden sağ çıkamayacağını ifade ettiğini, koğuştaki yediği dayak da anlattığını, vücudundaki yaraları ve başında gözaltından kalan şişliği gördüğünü, cezaevi müdürü ile görüşmek istediğini ancak görüştürülmediğini, bunun üzerine 7 Ekim'de Türk

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

Tabipler Birliğine başvurarak Çeber'i kontrol etmesi için bir hekimin gönderilmesini istediğini, Barodan da bir avukat heyeti istediğini, Çeber ölmeden önce Çeber'in durumu ile ilgili safhalardan avukatların bilgilendirilmediğini, örneğin Çeber'in dayaktan sonra hastaneye yatırılmasından avukatlarının haberdar edilmediğini ifade etmiştir.

Avukat Tanay ayrıca, Çeber ile aynı koğuştaki kalanlardan bir şahidin kendisine güvence verilmediği için olayı anlatmadığını, çünkü kanuna göre hükümlülerin cezalarının kısaltılmasında cezaevindeki iyi hal durumunun da göz önüne alındığını ve kişinin iyi halli olup olup olmadığına cezaevi yönetimi takdir ettiği için mahpusların cezaevi yönetimi aleyhine ifade vermekten çekindiklerini ifade etmiştir.

3.6. Engin Çeber'in Cezaevinde Bulunduğu Sırada Çekilen Görüntülere İlişkin Tespitler

Alt Komisyon, Engin Çeber'in babası ve avukatının dinledikten sonra, Çeber'in cezaevine girişi sırasında başında polis darbesiyle olduğu iddia edilen bir şişliğin mevcut olduğu, jandarma tarafından aranırken arama odasına normal olmadığı halde bir erin copla girdiği ve cezaevinde alındığı geçici koğuşa bir gardiyanın sopayla girdiği iddialarının tespiti için cezaevindeki kamera görüntülerini izlemiştir.

Görüntülerde ilk tespit edilen husus, Çeber cezaevi yetkililerine teslim edilmeden önce Jandarma noktasında yapılan aramada, bir jandarma erinin arama odasına copla girdiği ve copun odada 22 dakika kaldığıdır. Daha sonra er copu odadan çıkarmaktadır. Cezaevi yönetiminin ifade ettiğine göre, normal olarak jandarma zorunlu olmadıkça odalara copla girmemektedir. Kameralar sesi kaydetmediği için herhangi bir bağırışma veya anormal bir gürültü tespit edilememektedir. Bunun yanında, arama odalarında kamera olmadığı için copun kullanılıp kullanılmadığı da tespit edilememektedir. Nitekim Çeber'in odadan çıkıp fotoğraf odasına girmeden önce, odada darp edildiğine dair kendisinde herhangi bir anormallik görülmemektedir. Ancak Çeber, odadan çıkışında belli bir süre sonra elini birkaç defa başına, şişlik bölgesine doğru götürdüğü görülmektedir. Bu arada Çeber'i jandarmaya teslim eden polislerin jandarmanın yaptığı tüm muameleleri gördükleri, zaman zaman tutukluların arandıkları odalara girip çıktıkları görülmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

Çeber, jandarma tarafından arama ve kayıt işlemlerinin yapılmasının ardından cezaevi yönetimine teslim edilme görüntüleri izlenmiştir. Burada başında bir şişliğin olduğu görülmektedir (Çeber saçsız olduğu için şişlik fark edilmektedir.).

Ardından Çeber'in alındığı geçici koğuşa bir gardiyanın elinde uzun bir ağaç sopayla girdiği görülmektedir. Görüntü bununla sınırlı olduğu için Çeber'in bu sopa ile dövülüp dövülmediği salt kamera görüntülerinden tespit edilememektedir.

3.7. Adalet Bakanlığı Müfettişleri ile Yapılan Görüşme

Alt Komisyon cezaevinde inceleme yaptığı sırada cezaevinde inceleme yaptıkları öğrenilen Adalet Bakanlığı müfettişleri ile de görüşmede bulunmuştur.

Adalet Bakanlığı müfettişi, soruşturmanın selameti için ilk etapta 19 kişinin el çektirilmesine karar verdiklerini, ancak bunun bir suçlama taşımadığını, tanık beyanlarının alındığını, cezaevinde çekilen görüntülerin tam olarak çözümlenmesini ve ayrıca adli tıp kurumunun raporunu beklediklerini ifade etmiştir.

3.8. Engin Çeber'in Darp Edildiği İddia Edilen Koğuştaki Yapılan Görüşmeler

Alt Komisyon, Engin Çeber'in cezaevinde gardiyanlar tarafından dövüldüğü iddialarına tanık olan tutuklu ve mahkûmlarla görüşmüştür. Koğuştaki on bir mahkûm bulunmaktadır. Yapılan tüm görüşmelerde savcılar ve hiçbir cezaevi yöneticisi bulunmamış, heyet mahpuslarla yalnız görüşmede bulunmuştur.

3.8.1. Birinci Mahpusla Yapılan Görüşme

Görüşülen birinci mahpus öncelikle cezaevinde kuralların çok katı olmadığını, gazete, dergi okuyabildiklerini, televizyon seyrebildiklerini ifade etmiştir. Kendilerinin Çeber'in ölümüne üzüldüklerini hatta psikolojisi bozulanların olduğunu belirtmiştir.

Çeber'in bir örgütü temsilen cezaevinde olduğunu ve kendisinin siyasi bir tutuklu olduğunu ifade ettiğini, buraya (Metris Cezaevine) girmeden önce de bir başka cezaevinde

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

tutuklu kaldığını ve bir eylem yapmak üzere yeniden cezaevine girdiğini söylediğini, Çeber'in açık açık (ben buraya ölmek için geldim) dediğini ifade etmiştir.

Bir başka mahpus ise, görüşülen birinci mahpusun ifadelerinde kendi yorumunu kattığını ifade etmiştir. Buna cevap vermek amacıyla birinci mahpus, Çeber'in ayağa kalkmaması üzerine zorla kaldırılmaya çalışıldığını ancak kalkmadığını, ses üzerine diğer gardiyanların da geldiklerini ve Çeber kalkmayınca oturmasını diye sandalyenin altından kaldırıldığını ifade etmiştir.

3.8.2. İkinci Mahpusla Yapılan Görüşme

Görüşülen ikinci mahpus, Engin Çeber'in koğuşa geldiğinde kendisinin Emek Partisi üyesi olduğunu ve bu nedenle hücreye atılmak istendiğini, sayımlarda yatağında yattığını kalkmak istemediğini, gardiyanlara Engin Çeber'in hasta olduğunu ifade ettiklerini, Çeber'in bahçede gardiyanlar tarafından dövülüşünü pencereden gördüğünü, dayak sonrasında gözünün altının morarmış, kafasının da yarılmış olduğunu, Çeber'i döverek öldürdüklerini, ayrıca Çeber'in kendisine jandarma araması sırasında çırılçıplak soyularak öksürtüldüğünü ve üstünün başının yırtıldığını, bunun dışında bir şey yapmadıklarını anlattığını ifade etmiştir.

Ayrıca olayın kendilerini ve cezaevini zora sokmaması için ilk olarak yalan ifade verdiklerini ancak daha sonra vicdanen rahatsız olunca ve savcı ile müfettişlerin kendilerine güvence vermesi üzerine doğru bildiklerini anlattıklarını belirtmiştir.

3.8.3. Üçüncü Mahpus ile Yapılan Görüşme

Görüşülen üçüncü mahpus, Çeber'in polisten dayak yediğini ve jandarma aramasında onursuzluk olarak gördüğü için soyunmak istemediğini ifade ettiğini, Çeber'in koğuşa ilk geldiğinde gözünün altının mor, kafasının şiş, bir omzunun morarmış ve ıslak halde olduğunu, 24 saat sürekli uyduğunu, kendinde olmadığını, yeşil renkte kustuğunu, 5 Ekim'e kadar yapılan tüm sayımlarda ayağa kalkmayarak yatağında yattığını, kendilerinin de gardiyanların Engin Çeber'in hasta olduğu için kalkmadığını söylediklerini, gardiyanların da bu süre boyunca kalkmamasına bir şey söylemediklerini, Çeber'in gardiyanlara hasta olduğu için

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

değil bilerek ayağa kalkmadığını söylemelerini istediğini, kendilerinin (ayağa kalk, bizi de mağdur etme) dediklerini, 6 Ekim öncesinde yapılan bir sayımda bir gardiyanın Çeber'in yanına giderek neden kalkmadığını sorduğunu, Çeber'in kendisinin siyasi olduğunu ifade ederek kalkmak zorunda olmadığı cevabını verdiğini, bunun üzerine gardiyanın Çeber'in kartına baktığını ve kartta siyasi tutuklu olduğunun değil başka bir suçtan tutuklu olduğunun yazdığını ve bu nedenle mevcut düzene uyması şeklinde güzel bir şekilde uyardığını, 6 Ekim'de yapılan sayımda Çeber'in yine ayağa kalkmadığını, gardiyanlara ya arkadaşları ile birlikte kalmak istediğini ya da hücreye konulmak istediğini ifade ettiğini, gardiyanlar tarafından zorla kaldırılmaya çalışıldığını, hafif bir şekilde tartaklandığını, ertesi gün 7 Ekim'deki sayımda koğuşa 10-15 gardiyanın hep birlikte girdiğini, iki gardiyanın doğrudan vurmak için içeri geldiklerini, (sen yine mi kalkmadın) diyerek kafasını duvara ve demir kapıya vurduklarını, koğuştaki bulunan mahpusların hepsine yukarı kata çıkmalarını söylediklerini, içeride 5-6 gardiyan ile iki mahpusun kaldığını, mahpuslardan birine bahçe kapısını açmasının söylendiğini, kapıyı açtıktan sonra iki mahpusun da yukarı çıktıklarını, 4-5 dakika sonra aşağı indiğinde Çeber'i bahçe kapısının eşiğinde yatıyor halde bulduklarını, nefes almakta güçlük çektiğini ve hafif bir şekilde kasılmakta olduğunu, kendisine gelmesi için soğan koklattığını, gözlerinin yarı açık olduğunu ve hırlamakta olduğunu, hemen revire götürüldüğünü, o sırada cezaevinde doktor bulunmadığı için revirde sağlık memuru tarafından bakıldığını ve tansiyonunun ve kalp atışının normal olduğunun, bir şeyinin olmadığını söylendiğini, ardından doktorun gelerek Çeber'in gözlerine baktığını ve hemen acil servise götürülmesi gerektiğini söylediğini, 10 Ekim de ise ölüm haberini aldıklarını ifade etmiştir.

3.8.4. Dördüncü Mahpus ile Yapılan Görüşme

Görüşülen dördüncü mahpus gardiyanların koğuşa girerken ellerinde herhangi bir sopa olmadığını, sayım için gelen gardiyanların koğuşlara üçer üçer girdiklerini, o gün de aynı sayıda gardiyanın girdiğini ancak gürültü olması üzerine diğer gardiyanların da kendi koğuşlarına geldiklerini, Çeber'e (sen yine mi kalkmadın) diyerek çullandıklarını, ancak ellerinde demir olmadığını, içeriye en son başgardiyanın geldiğini ve diğer gardiyanlara (yapmayın) diyerek engellemeye çalıştığını, Çeber'in kafasının duvara ve demire kasıtlı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

olarak vurulduğunu, dayağın şiddetli olduğunu ve göğsüne tekme attıklarını gördüğünü ifade etmiştir.

3.8.5. Beşinci Mahpus ile Yapılan Görüşme

Beşinci mahpus, Çeber'in dövülmesi olayı hakkında kendisine güvence verilmediği için ilk olarak eksik bilgi verdiğini ancak güvence verilince bildiklerini anlattığını, Çeber koğuşa ilk geldiğinde elinde bir poşet olduğunu ve elbiselerinin ıslak olduğunu, Çeber'in kendisine karakolda dayak yediğini, Jandarma görevlilerinin ise üstünü başını yırttıklarını, kendisinin kasıtlı olarak bu koğuşa atıldığını, diğer mahpusların kendisine saldırmasını istediklerini, kendisinin gardiyanlar tarafından dövülmeyi istediğini, böylece ya arkadaşlarının yanına ya da hücreye atmalarını istediğini ifade ettiğini, dayak atılması sırasında bir gardiyanın sanki olacakları biliyormuş gibi olay olurken (Çeber'in hasta olduğunu ifade ederek) oradan uzaklaştığını, iki şişman gardiyanın sayım zamanı geldiğinde hızlıca içeri girerek Çeber'in ensesine bütün güçleriyle vurduklarını ve bir gardiyanın da sürekli olarak küfürler ettiğini ifade etmiştir.

Ayrıca genel olarak Jandarma görevlilerinin sert muamelelerine maruz kaldıklarından, arama sırasında elbiselerini çıkarmalarını güzelce söyleseler çıkaracaklarını ama illaki kaba ve insan onurunu zedeleyen davranışlar içinde elbiseleri çıkarttıklarından, doktorların da kendilerine iyi davranmadıklarından, rahatsız olduklarında doğru düzgün bakmadıklarından şikâyet etmiştir.

3.8.6. Altıncı Mahpus ile Yapılan Görüşme

Olayı kısaca anlatan beşinci mahpus, iki gardiyanın Çeber'i kaldırmak için kollarından tuttıklarını ancak Çeber'in kendisini yere atarak başını duvara vurduğunu, gardiyanların herkese yukarı çıkmalarını söylediğini kendisinin bahçe kapısını açmak için aşağıda kaldığını ve daha sonra yukarı çıktığını, ancak kendisine güvence sözü verdiği için savcıya verdiği ifadede Çeber'in oturduğu sandalyenin altından çekilmesi sonucu düştüğünü söylediğini ifade etmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

4. BAKIRKÖY KADIN KAPALI CEZA İNFAZ KURUMUNDA YAPILAN İNCELEMELER

Alt Komisyon Metris Ceza İnfaz Kurumunda yaptığı incelemelerin ardından, cezaevlerinde yapmakta olduğu genel inceleme kapsamında Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda incelemelerde bulunmuştur.

Söz konusu cezaevi tamamen Türk vatandaşlarının olduğu kadar çok sayıda yabancı uyruklu kadınların da kaldığı bir cezaevidir. Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda, tutuklu ve mahkûmların hem kendilerini geliştirmeleri hem de gün içerisinde bir iştilal edinmeleri için çok sayıda iş ve uğraş atölyeleri ile derslikler bulunmaktadır.

Alt Komisyon öncelikle bir iş atölyesini gezmiştir. Burada daha sonra kurum içinde ve dışında sergilenmek üzere mahpuslar tarafından resimler yapılmaktadır. Burada görüşülen bir mahpus Jandarma görevlilerinin uygulamasından yakınmıştır. Çocuklarından bir çikolata dahi alamadıklarını, çocuklarını doğru dürüst kucaklarına alamadıklarını, örneğin üç kez kucaklaşsalar dördüncüye izin vermediklerini, bunun ise kendileri için işkenceden farklı olmadığı ifade etmiştir.

Kadın mahpusun ifadeleri üzerine, başsavcı vekili Mehmet Salih Sol ve cezaevi idarecileri, geçmiş zamanlarda çocuklar aracılığıyla veya verilen yiyecekler aracılığıyla cezaevlerine çok sayıda yasak madde sokulması üzerine bu tür uygulamalara gitmek zorunda kaldıklarını yoksa kendilerinin de bunu istemediklerini ifade etmişlerdir.

Resim atölyesinin ardından tekstil atölyesi ve iki adet daha iş atölyesi gezildi. Atölyelerde çalışan tüm mahpusların sigortalı oldukları ifade edilmiştir. Bilgisayar odası görülmüştür. Yabancıların Türkçe dersi gördükleri sırada derslik ziyaret edilmiştir. Yabancı uyruklu mahpuslarla yapılan görüşmede yabancı dergi ve kitap istediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca cezaevinde bir diş hekiminin olmamasından şikâyet etmişlerdir. Yabancı uyruklu mahpuslar en ciddi sorunlarının ülkelerinden çok uzakta olmaları nedeniyle temin etmekte çok büyük güçlük yaşadıkları para sorunu ve bu nedenle ihtiyaçlarını karşılayamama sorunlarının olduğunu ifade etmişlerdir. Cezaevi idaresi Ramazan ayında Kaymakamlık aracılığıyla yabancı uyruklulara para verdiklerini belirtmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

Kur'an kursu görülmekte olan bir derslik daha ziyaret edilmiştir. Kur'an kursu vermekte olan bayan hoca, Diyanet İşleri Başkanlığının yeterli kadrolu personeli olmadığı için kendisinin müftülükten geldiğini ancak müftülüğün de eleman yetiştiremediğini, Diyanet İşleri Başkanlığının bu konuda kadrolu personel ihtiyacı olduğunu ifade etmiştir.

Koğuşlar gezilmiştir. Alınan bilgiye göre koğuşlarda toplam 24 kişi kalmakta, koğuştaki odalarda ise ikişer kişi kalmaktadır.

Cezaevinde yapılan incelemeler sırasında görüşülen tüm mahpuslar müdür başta olmak üzere tüm cezaevi idaresinden ve ayrıca yemek gibi hizmetlerden de son derece memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

Cezaevinin, oldukça modern olduğu gözlemlenen kütüphanesi, istekli mahpuslara eğitim verilerek sertifika verilen kuaför salonu ve 35 çocuğun kaldığı kreş gezilip görülmüştür.

Cezaevi yöneticilerinin ifadesine göre Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu cezaevleri için Türkiye'nin dışı açılan kapısıdır. Çünkü yabancı heyetler zaman zaman cezaevine gelerek incelemelerde bulunmaktadırlar.

5. KONU İLE İLGİLİ MEVZUAT

5.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 17. maddesine göre; “Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir./...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.

(Değişik: 7.5.2004-5170/3 md.) Meşrû müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır.”

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

5.2. İnsan Hakları Ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi

Ülkemizin taraf olduğu ve Onay Kanununun 22 Mayıs 1997 gün ve 22996 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan İnsan Hakları Ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesine göre;

“Madde 3 - İşkence yasağı

Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.”

5.3. 20/03/2006 Tarihli Ve 2006/10218 Sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük

20/03/2006 tarihli ve 2006/10218 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzüğün 22 maddesinde ceza infaz kurumlarında “Sayım”ların nasıl yapılacağı belirtilmiştir. Buna göre;

“a) Sayım;

1. Müdürü bulunan ve vardiya sistemi uygulanan kurumlarda, sabah ve akşam sayımları, nöbetçi ikinci müdürün başkanlığında, sorumlu infaz ve koruma başmemuru, vardiya infaz ve koruma başmemurları ile infaz ve koruma memurları tarafından yerine getirilir. Gece sayımları, nöbetçi ikinci müdürün başkanlığında, bulunmaması hâlinde, bu konuda görevlendirilen infaz koruma başmemuru başkanlığında, vardiya infaz ve koruma başmemurları tarafından yapılır. Sayımlarda nöbetçi infaz ve koruma memurları da hazır bulunur.

2. Müdürü bulunmayan kurumlarda yapılan sabah, akşam ve gece sayımları, sorumlu infaz ve koruma başmemuru veya görevlendirilen infaz koruma başmemuru başkanlığında, vardiya infaz ve koruma başmemurları ve nöbetçi infaz ve koruma memurları tarafından yerine getirilir.

3. Sayım sırasında mevcudun tam olup olmadığı kontrol edilir ve sayım defteri sayıma katılan görevliler tarafından isim yazılarak imzalanır.”

Yine aynı Tüzüğün “Arama, Güvenlik Tatbikatı Ve Sayım” başlıklı 46. maddesine göre;

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

“(1) Kurumlarda, oda ve eklentilerinde, hükümlünün üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabilir. Kurumun tamamında her ay bir kez mutlaka arama yapılır. Oda ve eklentilerinde yapılacak aramalarda bir hükümlü hazır bulundurulur.

(2) Hükümlünün üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde, çıplak olarak veya beden çukurlarında aşağıda belirtilen usullere göre arama yapılabilir.

a) Çıplak arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir,

b) Arama sırasında önce bedenin üst kısmındaki giysiler çıkarttırılır, bedenin alt kısmındaki giysiler üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkarttırılır. Bu giysiler de mutlaka aranır,

c) Çıplak arama sırasında bedene dokunulmaması için gerekli özen gösterilir. Aranılan kişinin beden çukurlarında bir şeyin bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin bulunması hâlinde öncelikle, hükümlüden madde veya eşyanın kendisi tarafından çıkartılması istenir, aksi hâlde bunun zor kullanılarak gerçekleştirileceği bildirilir. Beden çukurlarındaki arama, cezaevi tabibi tarafından yerine getirilir,

d) Çıplak olarak arama, mümkün olan en kısa süre içinde bitirilir.

(3) Beden ve üst aramaları aynı cinsiyetten güvenlik ve gözetim görevlileri tarafından yapılır.

(4) Aramalar, gerektiğinde dış güvenlik görevlileri veya kolluk kuvvetleriyle ya da diğer kamu görevlilerince ortaklaşa gerçekleştirilebilir.

(5) Kurum en üst amiri, Cumhuriyet başsavcısına bilgi vermek suretiyle önceden hazırlanan olağanüstü hâl plânlarına göre kurumun fiziksel özelliği ve mevcudunu değerlendirerek, yılda en az iki kez olmak üzere uygun gördüğü zamanlarda diğer kamu görevlilerinin katılımıyla; isyan, firar, yangın ve benzeri olaylara karşı tatbikat yaptırır.

(6) Sayımlar, Tüzüğün 22 nci maddesinde belirtilen görevliler tarafından, dörtlü vardiya hizmetinin uygulandığı kurumlarda sabah, akşam ve gece olmak üzere günde üç kez, diğer vardiya hizmetlerinin uygulandığı kurumlarda ise her vardiya değişiminde yapılır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

(7) İdare tarafından uygun görülmesi durumunda, her zaman sayım yapılabilir. Olağanüstü durumlarda, kurum en üst amirinin talebi, Cumhuriyet başsavcısının oluru ile dış güvenlik görevlileri sayımlara katılabilir.

(8) Sayımlar, yatma plânları da göz önünde bulundurularak odalarda yapılır. Sayımın yapılış şekli, kurum güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek biçimde odada bulunan hükümlülerin sayısı dikkate alınarak idare tarafından belirlenir.

(9) Arama ve sayımlar sırasında insan onuruna saygı esastır.”

5.4. 13/12/2004 Tarihli Ve 5275 Sayılı Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun

Yukarıda ifade edilen biçimde sayımların yapılmasına hükümlü veya tutukluların karşı koymaları halinde ne şekilde disiplin cezası uygulanacağı konusunda atıf yapılan 13/12/2004 Tarihli Ve 5275 Sayılı Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun Sekizinci Bölümündeki “Disiplin Ceza Ve Tedbirleri, Ödüllendirme” başlıklı bölümünün 43. maddesine göre;

“(1) Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası, hükümlünün bir aydan üç aya kadar ziyaretçi görüşüne çıkarılmamasıdır.

(2) Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

a) Sayım yapılmasına karşı çıkmak.

b) Aramaya karşı çıkmak.

...”

Yine aynı Kanunun 44. maddesine göre

“(1) Hücreye koyma cezası, hükümlünün eylemlerinin nitelik ve ağırlığına göre bir günden yirmi güne kadar, açık havaya çıkma hakkı saklı kalmak üzere, geceli ve gündüzlü bir hücrede tek başına tutulması ve her türlü temastan yoksun bırakılmasıdır.

(2) Bir günden on güne kadar hücreye koyma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

...

h) Sayım ve aramalar ile 43 üncü maddenin (e) bendinde belirtilen faaliyetlere şiddet kullanarak engel olmak veya buna kalkışmak.”

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

Yine adı geçen Kanunun “Tutukluların Barındırılması” 113. maddesine göre;

“(1) Tutuklular, maddî olanaklar elverdiğince suç türlerine ve taşıdıkları güvenlik riskine göre ayrı odalarda barındırılırlar. Aralarında husumet bulunanlar ile iştirak hâlinde suç işlemiş olanlar aynı odalarda barındırılmazlar ve birbirleri ile temas etmelerini engelleyecek tedbirler alınır.”

5.5. Birleşmiş Milletler Tarafından Kabul Edilen İlgili Bildirilerdeki Hükümler

5.5.a. Tutuklulara Uygulanacak Muameleler İçin Temel İlkeler

Birleşmiş Milletler Tutuklulara Uygulanacak Muameleler İçin Temel İlkeler 14 Aralık 1990 tarihli 45/111 sayılı Genel Kurul kararı ile kabul ve ilan edilmiştir. Bu Bildirinin 1. maddesine göre; “Bütün tutuklulara, insan olarak doğuştan sahip oldukları saygınlık ve değere uygun olan saygı ile muamele edilecektir.”

5.5.b. Herhangi Bir Biçimde Tutulan Veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun 9 Aralık 1988 tarihli ve 43/173 sayılı Kararıyla kabul edilen “Herhangi Bir Biçimde Tutulan Veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü” Bildirisine göre;

“Madde 1- İnsani tarzda muamele yükümlülüğü

Her hangi bir biçimde tutulan veya hapsedilen bir kimse, insaniyetin ve insanın doğuştan sahip olduğu insanlık onuruna saygının gerektirdiği bir biçimde muamele görür.”

“Madde 6- İşkence yasağı

Her hangi bir biçimde tutulan veya hapsedilen bir kimse, işkenceye veya zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezaya maruz bırakılamaz.

* “Zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya ceza” deyimi, tutulmuş veya hapsedilmiş bir kimseyi geçici veya sürekli olarak her hangi bir doğal duyumunu kullanmaktan veya bulunduğu yer ve zamanın farkında olmaktan yoksun bırakma da dahil,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

fiziksel veya ruhsal bütün istismar edilme hallerine karşı mümkün olan en geniş ölçüde koruyacak bir biçimde yorumlanır.

* Hiç bir durum, işkenceyi veya diğer zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezayı haklı göstermek için ileri sürülemez.

5.5.c. Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar

1955'te Cenevre'de toplanan Suçların Önlenmesi ve Suçluların Islahı üzerine Birinci Birleşmiş Milletler Konferansı tarafından kabul edilmiş ve Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından 31 Temmuz 1957 tarihli ve 663 C (XXIV) sayılı ile 13 Mayıs 1977 tarihli ve 2076 (LXII) sayılı Kararlarıyla onaylanan "Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar"a göre;

"Kurum personeli

46. (1) Hapishane idaresi her derecedeki personeli dürüstlük, insancılık, mesleki ehliyet ve kurumun yönetimi için gerekli olan çalışmaya şahsen uygunluk gibi kıstasları uygulayarak dikkatlice seçer.

(2) Hapishane idaresi, hem personelin hem de halkın gözünde bu işin büyük öneme sahip sosyal bir hizmet olduğu şeklinde bir kanaati sürekli olarak ayakta tutmaya ve bunu devam ettirmeye çalışır ve halkın bu yönde bilgilendirilmesi amacıyla her türlü uygun araç kullanılır.

(3) Yukarıda belirtilen amaçların yerine getirilmesini sağlamak için, kurum personeli tam gün çalışma esasına göre hapishane görevlileri olarak atanırlar; iyi halleri, meslekte etkinlikleri ve fiziksel kapasitelerine göre memurluk statüleri devam eder. Personel maaşı cazip ve erkekleri ve kadınları geçindirmeye yetecek kadar olur; işten elden edilen gelir ve çalışma şartları, işin niteliğine göre yüksek düzeyde olur.

47. (1) Kurum personeli, yeterli eğitimi almış ve bilgiye sahip kişilerden seçilir.

(2) Göreve başlamadan önce kurum personeline genel ve özel görevleri hakkında eğitim verilir. Personelin teorik ve pratik sınavlardan geçmesi aranır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

(3) Kurum personeli göreve başladıktan sonra ve mesleki kariyerleri boyunca, uygun aralıklarla düzenlenen meslek içi kurslara katılarak, bilgilerini artırır ve mesleki ehliyetlerini yükseltirler.

48. Bütün kurum personeli her zaman mahpuslara örnek olacak tarzda ve saygınlıklarına yaraşır biçimde davranırlar ve görevlerini yerine getirir.

49. (1) Kurumda mümkün olduğu kadar yeterli sayıda psikiyatr, psikolog, sosyal hizmet uzmanı, öğretmen, meslek eğitimcisi bulundurulur.

(2) Sosyal hizmet uzmanları, öğretmenler ve meslek eğitimcileri daimi statüde çalışırlar; ayrıca yarım gün çalışanlara veya gönüllü çalışanlara da kurumda çalışma imkanı verilir.”

“52. (1) Bir veya daha fazla sağlık görevlisinin tam gün hizmet vermesini gerektirecek kadar büyük olan kurumlarda, sağlık görevlilerinden en az biri kurum binasında veya hemen kurumun yakınında bir yerde kalır.”

“54. (1) Kurum görevlileri mahpuslarla ilişkileri sırasında meşru müdafaa, kaçma teşebbüsü, yasaya veya hukuki düzenlemelere dayanan bir emre aktif veya pasif direnme halleri dışında zor kullanamazlar. Zora başvuran görevliler kesinlikle gerekli olandan daha fazla zor kullanamazlar; zor kullanmaları halinde olayı derhal kurum yöneticisine bildirirler.”

6. DEĞERLENDİRME

Her Türlü Şiddet, Kötü Muamele Ve İşkence İle Ceza ve Tutukevleri İle İlgili Sorunların İncelenmesi Amacıyla Kurulan Alt Komisyon, Engin Çeber’in ölüm olayı hakkındaki iddiaları Çeber’in dövülerek ölümüne sebep olduğu iddia edilen Metris Ceza İnfaz Kurumunda incelemiştir. Olay hakkındaki emniyet güçleri ile ilgili iddialar ise bir başka alt komisyon tarafından inceleme konusu yapılmıştır. Komisyonumuz cezaevinde olaya tanıklık eden mahpuslarla ve Engin Çeber’in avukatı ve babası ile görüşerek; İstanbul İl Emniyet Müdüründen, İstanbul Valisinden ve soruşturmayı yürüten savcılardan bilgi alarak; Engin Çeber’in cezaevindeki kamera görüntülerini inceleyerek ve ayrıca ulusal ve uluslar arası mevzuatı inceleyerek sonucu gitmeyi yöntem olarak benimsemiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

Olay meydana gelir gelmez adli ve idari merciler tarafından soruşturma başlatılmış ve akabinde, soruşturmanın selameti için 19 kişi gecikmeksizin işten el çektirilmiştir. Adli merciler tarafından yapılan soruşturmada ise gizlilik kararı alınmış ve olay titizlikle incelenmeye başlamıştır. Yapılan soruşturma sonucunda 6 infaz koruma memuru tutuklanmıştır. Böylece tüm soruşturmanın hızlı bir şekilde yapıldığı görülmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi başta olmak üzere Hükümetin, siyasi partilerin ve halkımızın bu tür olayların yaşanmaması için tek ses olması ve olayın üzerine kararlılıkla gidilmesi, bu olayların bir daha yaşanmayacağı inancını artırmaktadır.

7. SONUÇ

1. Engin Çeber'in cezaevine teslim edilmesi esnasında bir odada uzun süre tutulması ve odaya bir jandarma görevlisinin sopayla girmesi görüntüsü Komisyonumuzun dikkatini çekmiştir. Bu aşamanın ayrıntılı olarak soruşturulmasının gerekliliğine inanılmaktadır.
2. Komisyonumuzda, Engin Çeber'in cezaevine teslim edilmeden önce kötü muamelelere maruz kaldığı izlenimi doğmuştur. Bu noktadaki en önemli görüntü kameralara da yansıyan Engin Çeber'in cezaevine girişi sırasında kafasında bulunan şişliktir. Bu şişliğin oluşumu ve bu şişliğe neyin ve kimlerin sebep olduğu ayrıntılı olarak araştırılması gereken bir konu olarak Komisyonumuzun dikkatini çekmiştir.
3. Engin Çeber'in cezaevine teslimi esnasında başındaki şişlik ve görgü tanıklarının iddia ettikleri morluklara rağmen konu hakkında hastaneye sevk ya da tedbir benzeri işlemleri yapmayan cezaevi yönetiminin tutumları soru işaretlerine sebep olmuştur. Bu durum kolluk birimleri ile cezaevi yönetim ve görevlileri arasında etkileşimli bir işlemin olduğu kanaatine sebep olmaktadır.
4. Gerek yapılan incelemeler, gerekse kamera görüntüleri ve tanık beyanlarından hareketle Engin Çeber'in cezaevi görevlileri tarafından dövüldüğü kanaatine varılmıştır. Her

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

kim ve hangi sebeple olursa olsun, kamu görevlilerinin suç işlemiş olan kişilere hukuk dışı ceza verme yoluna gitmeleri düşünülemez ve mazur görülemez.

5. 20/03/2006 tarihli ve 2006/10218 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzüğü'nün 46. maddesine göre cezaevlerindeki sayım şekli kurum yönetiminin inisiyatifine bırakılmıştır. Bu uygulama genel olarak ayağa kalkma şeklinde uygulanmaktadır. Aynı maddenin (9) numaralı bendine göre de "Arama ve sayımlar sırasında insan onuruna saygı esastır" denilmektedir. Yine, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 9 Aralık 1988 tarihli ve 43/173 sayılı kararıyla kabul edilen "Herhangi Bir Biçimde Tutulan Veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü" bildirisinin ilgili maddesi "Hiç bir durum, işkenceyi veya diğer zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezayı haklı göstermek için ileri sürülemez" der. Hali hazırdaki, kişilerin askeri bir düzene sokularak yapılan sayım işlemi bu çerçeveden bakıldığında insanlık onurunu kırıcı bir durum olarak gözlenmektedir. Bu durumun güvenlik gerekçesiyle dahi olsa uygulanması bu maddeler ışığında düşünülemez.

6. Özde Engin Çeber olayında, genelde ise diğer hadiselerde kurumların kendi mensuplarına dönük olarak müdafaa içerikli bir sahiplenmeye giriştikleri göze çarpmaktadır. Bu durum ise kurumların genel görünümüne zarar vermektedir. Kurumların kendi mensuplarını sahiplenmek yerine hukukun üstünlüğünü sahiplenme noktasında alacakları tavrın hem saygınlık ve güvenilirliğin artması, hem de arzu edilmeyen görüntülerin oluşmaması açısından önem arz etmektedir.

7. Engin Çeber olayında İçişleri Bakanlığı Müfettişleri'nin güvenlik birimleri, Adalet Bakanlığı Müfettişleri'nin cezaevi aşamasındaki sürece ilişkin yaptıkları çalışmalar, üst idarenin bu noktadaki hassasiyetini kamuoyu ile "özür" bağlamında paylaşması ve diğer aşamalarda hassas ve hızlı işlemler Komisyonumuz açısından olumlu tutumlar olarak değerlendirilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

8. Gerek kolluk birimleri, gerekse de cezaevi görevlilerinin tutuklu ve hükümlüler ile yakınları ve avukatlarına karşı tutumlarının eğitim durumuyla orantılı bir seyir izlediği gözlenmektedir. Bu sebeple iç mevzuattaki AB'ye uyum sürecindeki gelişmeler, gerekse de ülkemizin altına imza attığı uluslar arası anlaşmalar hususunda insan haklarını ön planda tutan bir görüş açısı ile eğitim verilmesi ve denetimin geliştirilmesinin gerektiğine inanılmaktadır.

9. Komisyonumuz Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yaptığı inceleme sonucunda, kurumu iyi yönetilen ve tamamen mahpusların ıslahına odaklanmış başarılı bir cezaevi olarak değerlendirmiştir. Cezaevinin fiziki koşullarının iyi olduğu ve mahpusların da insanca yaşama şartlarına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Murat YILDIRIM
Çorum Milletvekili

Mithat EKİCİ
Denizli Milletvekili

Fatih ARIKAN
Kahramanmaraş Milletvekili

Malik Ecdar ÖZDEMİR
Sivas Milletvekili

Gürcan DAĞDAŞ
Kars Milletvekili